

№ 1-2 (110). С. 15-23. DOI :10.30837/nc. 2023.1-2.15.

8. Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 10-11 вересня 2020 р.) ; за заг. ред. В. П. Кравця, О. М. Кікінезди. Тернопіль : ТНПУ, 2020. 288 с.

9. Kravets V., Kikinezhdi O., Zhyska H. Theory and Practice of Preparing a Future Teacher to the New Ukrainian School: a Gender Perspective. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School* : monograph ; edit by I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague : OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 21–35. DOI : <https://doi.org/10.46489/TAPOFT>

10. Psychology of the Gender-Equitable Environment: Research of Problems / Kikinezhdi O. M., Zhyska H. Ya. , Chip R. S., Vasylyevych Y. Z. and Hovorun T. V. *Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment* 8. 2020. No. 3. PP. 538–547. doi: 10.6000/2292-2598.2020.08.03.31.

**Борис
ЛОГВИНЕНКО**
професор кафедри
адміністративного
права і процесу
Дніпровського
державного
університету
внутрішніх справ
(м. Дніпро,
Україна),
доктор юридичних
наук, професор

**Ілона
ГРИШКО**
адвокат,
Університет
Салерно,
м. Монтефорте-
Ірпіно, Італія

<https://orcid.org/0000-0003-1894-4889>

ДОСЯГНЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ: ІТАЛІЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

Національна поліція України розпочала свою роботу як правоохоронна інституція з сучасною ідеологією та європейськими стандартами функціонування. З моменту свого створення у 2015 р. й до сьогодні відбуваються численні реформи, спрямовані на більш ефективне становлення цього органу. Багато в чому це стосується пошуку оптимальної моделі функціонування, дотримання балансу між центральним підпорядкуванням окремих служб та принципом територіальності, балансу у досягненні поставлених завдань та застосуванні допустимих поліцейських заходів.

Одним із важливих завдань щодо внутрішньої оптимізації діяльності Національної поліції України слід вважати досягнення гендерного паритету в її роботі. Особливої актуальності зазначене питання набуло в умовах відбиття повномасштабної збройної агресії російської федерації, розв'язаної проти України у лютому 2022 р. Це пов'язане з тим, що частина поліцейських долучилася до безпосередньої участі у бойових діях, натомість вакантні посади у територіальних органах (підрозділах) поліції потребують заповнення відповідними фахівцями.

Варто зауважити, що після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України зросла кількість жінок, які стали на захист Батьківщини, долучившись до лав Збройних Сил України (далі – ЗСУ), інших військових формувань та добровольчих об'єднань територіальних громад. Якщо у 2014 р. загальна чисельність жінок у ЗСУ становила 49 926 осіб, із них військовослужбовиць – 16 557 осіб, то станом на 01.03.2023 кількість жінок у ЗСУ зросла до 60 538 осіб, з них військовослужбовиць – майже 42 898 [1].

Утім, як і у багатьох складових сектора безпеки і оборони, досягнення реальної, а не декларативної рівності між жінками та чоловіками все ще залишається проблемою, яка потребує свого належного вирішення. Її розв'язанню може сприяти як урахування національних реалій внутрішньої складової поліцейської діяльності, так і вивчення позитивного зарубіжного досвіду досягнення гендерного паритету в діяльності поліції.

Слід розпочати з того, що під гендерним паритетом (англ. gender – стать, від лат. genus – рід; лат. paritas – рівність) потрібно розуміти принцип симетричного та

рівноважного представлення чоловіків і жінок у всіх сферах суспільного життя, зокрема економіці, науці, освіті, політиці [2].

Серед вітчизняних законодавчих актів, спрямованих на досягнення гендерної рівності, можна назвати Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005, метою якого є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України [3]. Також важливо відмітити Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012, яким визначено організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини та громадянина [4]. Крім того, слід вказати на низку підзаконних нормативно-правових актів, присвячених проблемам досягнення гендерного паритету в окремих сферах суспільного життя.

Принагідно зазначимо, що в абз. 2 ч. 12 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 закріплено, що жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками (за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі), що включає прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу, проходження військової служби, проходження служби у військовому резерві, виконання військового обов'язку в запасі та дотримання правил військового обліку [5].

Цікаво, що «поліцейське законодавство» не містить аналогічних положень про гендерну рівність між особами жіночої та чоловічої статі. Причому це стосується як базового Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 [6], так і Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 [7]. Як виняток можна навести наказ МВС України від 30.11.2022 № 785 «Про затвердження Плану заходів Міністерства внутрішніх справ України з виконання завдань операційного плану з реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року на 2022–2024 роки» [8]. Слід констатувати, що такий підхід законодавця не є цілісним через відсутність зміни самої ідеології досягнення рівності (паритету) між жінками та чоловіками у секторі безпеки і оборони. Відповідно, визнання Національної поліції України сучасною інституцією європейського зразка без закріплення відповідних положень про гендерний паритет залишається суто декларативним. Виправленню поточного стану справ, що склався у царині внутрішньої поліцейської діяльності в Україні, може сприяти не тільки внесення концептуальних змін у вітчизняне законодавство, а й вивчення та запозичення позитивного зарубіжного досвіду.

Так, цікавим вбачається досвід Італії, у складі правоохоронної системи якої підрозділи цивільної жіночої поліції були створені наприкінці 1959 р.; вони займалися «чутливими для суспільства» питаннями захисту жінок та неповнолітніх осіб. Примітно, що у багатьох демократичних державах на початку ХХ сторіччя жінки прийшли в поліцію через жіночі спеціальні підрозділи. У Італії ця реформа відбулася після Другої світової війни, спочатку під керівництвом окупаційного військового уряду союзників у Трієсті, а після 1959 р. – на національній основі. Жінки служили окремо від чоловіків тривалий період – з 1961 р. до 1983 р. [9].

У 1978 р. в Італії жінки вперше взяли участь в оголошеному МВС конкурсі на посади чиновників з кваліфікацією комісара. Їх допустили «із застереженнями» в очікуванні висновку Державної ради. Хоча жінка перемогла у конкурсі, офіційне видання «Polizia Moderna» проігнорувало гучну новину. Попри хвилю критичних зауважень щодо такого рішення Закон Ансельмі щодо рівного ставлення до чоловіків і жінок у питаннях зайнятості (№ 903) був прийнятий у Італії ще в 1977 р. Шлях до гендерної рівності у поліції спричинив реформу, розпочату в 1981 р. Відповідно до організаційних змін було розпущено орган охорони публічної безпеки та жіночу поліцію одночасно із долученням відповідних підрозділів у єдину систему італійської поліції. Таким чином, у поліції Італії ще у 1981 р. було забезпечено рівність між поліцейськими жіночої та чоловічої статі, з рівними зарплатами, функціями, економічним ставленням і просуванням по службі. Тобто були усунуті юридичні перешкоди для забезпечення рівності жінок на службі в поліції [10].

Вважаємо, що Україна так само має перейти до реального запровадження гендерного

паритету у діяльності поліції, відійшовши від умовного поділу посад і служб на жіночі та чоловічі та зосередивши увагу на забезпеченні прав і свобод як самих поліцейських, так і населення, якому надаються відповідні поліцейські послуги.

1. Гендерна рівність у ЗСУ після повномасштабного вторгнення РФ в Україну. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/henderna-rivnist-u-zsu-pislya-povnomasshtabnoho-vtorhnennya-rf-v-ukrayinu>.

2. Фоменко А. Є., Логвиненко Б. О. Гендерний паритет. *Велика українська енциклопедія*. URL : https://vue.gov.ua/Гендерний_паритет.

3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.

4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.

5. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>.

6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

7. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>.

8. Про затвердження Плану заходів Міністерства внутрішніх справ України з виконання завдань операційного плану з реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року на 2022–2024 роки: наказ МВС України від 30.11.2022 № 785 URL : <https://mvs.gov.ua/upload/1/6/2/0/1/1/nakaz-mvs-785-30112022.pdf>.

9. Tambor M. The origins of the Polizia Femminile, 1948–1961. *Journal of Modern Italian Studies*. 2022. № 27 (2). P. 178–199.

10. Isastia A. M. «Un nuovo Corpo dello Stato. La polizia femminile in Italia (1961-1981)», di Liliosa Azara, ed. Viella 2023. *Donne ieri oggi e domani*. URL : <https://www.donneierioggiedomani.it/un-nuovo-corpo-dello-stato-la-polizia-femminile-in-italia-1961-1981-di-liliosa-azara-ed-viella-2023>.

Валентин М'ЯЧИН

професор кафедри
соціально-економічних дисциплін,
доктор економічних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0002-1491-5100>

Інеса РУДЬ

студентка ННІ права
та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

СТАМБУЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРЬБИ З ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНИМ НАСИЛЬСТВОМ В УМОВАХ ВІЙНИ

Гендерно зумовлене насильство є серйозною суспільною проблемою, що загострюється в умовах збройних конфліктів. Україна, переживаючи війну, стикається з низкою викликів, пов'язаних із захистом прав людини, зокрема прав жінок, які стали жертвами насильства через воєнні дії. Війна посилює вразливість населення, а жінки та дівчата особливо часто стають об'єктами фізичного, психологічного та сексуального насильства.

Міжнародне співтовариство розробило низку механізмів для боротьби з гендерно зумовленим насильством, серед яких важливу роль відіграє Стамбульська конвенція. Її ратифікація Україною у 2022 році стала важливим кроком у забезпеченні комплексного підходу до боротьби з цим явищем. Документ визначає чіткі правові стандарти щодо запобігання насильству, захисту постраждалих і притягнення до відповідальності винних осіб.

Україна нині проходить через один із найважчих етапів своєї історії, зіткнувшись із військовою агресією росії, що триває з 2014 року, та повномасштабним вторгненням, яке розпочалося у 2022 році. Ці події значно загострили проблему насильства щодо жінок,